

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับทุกภาคส่วน 2) ฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3) ส่งเสริมให้ชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตระหนัก และเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 4) เสนอแนะแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือโดยชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางอย่างเป็นรูปธรรม กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจากทุกภาคส่วน ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและตัวแทน องค์กรการบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 361 คน จาก 17 จังหวัด โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ หลายรูปแบบ ได้แก่ การให้บริการบ้านพักโฮมสเตย์ การผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ทั้งที่เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจากพืชผลการเกษตร ผลิตภัณฑ์ที่เป็นงานศิลปหัตถกรรม และการให้บริการการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น จุดเด่นของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางได้แก่ สภาพแวดล้อมที่ยังคงความเป็นธรรมชาติ เอกลักษณ์ของชุมชน สินค้า OTOP ที่มีชื่อเสียง การคมนาคมที่สะดวก และความโดดเด่นในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตริมน้ำ ส่วนจุดด้อยของการจัดการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเรื่องการบริหารจัดการ และการให้บริการ ซึ่งจะพบว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางยังมีลักษณะของการทำงานที่แยกส่วน ขาดการประสานเชื่อมโยงเครือข่าย ทั้งในระดับชุมชน ระดับจังหวัด และระดับกลุ่มจังหวัด อย่างไรก็ตามภายหลังจากการจัดเวทีเพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้วยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มสมาชิกที่จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการทำแผนปฏิบัติการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขณะเดียวกันยังก่อให้เกิดตัวแทนภาคีเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในระดับจังหวัดที่เป็นรูปธรรมในการประสานเชื่อมโยง และขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันภายในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง และมีการผลักดันให้เกิดเวทีเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนสัญจรขึ้น ภายในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง เพื่อรับฟังและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่างๆ ด้วยการถอดบทเรียนจากเครือข่าย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

ABSTRACT

This research is concerned with constructing a community tourism network through participatory workshops conducted in the provinces in central Thailand.

The researcher was aimed to construct a cooperative network in tourism with the participation of all sectors. Additionally, personnel were trained in how to construct a sustainable tourism network. Efforts were expended in bringing communities to grasp the importance of having operational plans for developing a tourism network. Finally, concrete guidelines have been proposed for the guidance of those who are in the process of constructing such a tourism network.

The research population consisted of the personnel involved in tourism from all sectors. The members of this research population were community leaders and representatives, Tambon Administration Organization officials, and government officials from seventeen provinces. Data were collected through participatory workshop research.

Findings are as follows:

The management of tourism by communities in the aforesaid area should govern an array of activities. These activities would include homestay services, and the production and distribution of local products, whether agricultural products or arts and crafts products. Moreover, tourism services should be promoted in the variants of eco-tourism services should be promoted in the variants of eco-tourism, cultural tourism, and agricultural tourism, etc.

There are tourism strengths evinced by the communities in this area. These strengths are attested to by the phenomena of the natural environment, community uniqueness, well-known OTOP products, convenient transportation, and a strikingly unusual history, culture and way of life found in these riparian communities along waterways.

The majority of the weaknesses of tourism management in this area stems from problems in administration, management and in providing services. In this connection, it was found that community tourism efforts were often dispersed and neglected the needs for cooperation and creating networks at both the community and provincial levels.

Nonetheless, through fostering participatory workshops, those community members responsible for tourism were led to understand the need in community tourism management to construct tourism networks and to develop operational plans conducive to developing tourism.

Subsequently, representatives from all sectors at the provincial level became involved in concrete endeavors to coordinate and foster tourism activities. There are now concerted attempts to develop a tourism network in which exchanges of concrete information can provide the means whereby members of the network can solve common problems arising in this area of endeavor.